

INKLYUZIV TA'LIMDA ONA TILI VA ADABIYOT FANLARINI O'QITISHNING AHAMIYATI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Abdunayimova Mohinabonu Obidjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va adabiyot fanlarining ta'lim jarayonidagi o'rni, milliy qadriyatlarni saqlashdagi ahamiyati va zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida o'qitish usullarini ko'rib chiqamiz. Ona tili va adabiyot o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni milliy madaniyat va tarix bilan tanishtirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilish usullari taqdim etilgan. Ushbu fanlar orqali yosh avlodni barkamol shaxslar sifatida tarbiyalash, ularning ma'naviy va axloqiy qadriyatlarini rivojlantirishda ta'lim muassasalarining o'rni alohida ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Ona tili, adabiyot, ta'lim jarayoni, milliy qadriyatlar, innovatsion texnologiyalar, ijodiy qobiliyatlar, ma'naviyat, axloq.

Ona tili va adabiyot fanlari har bir millatning ma'naviy merosi va madaniyati asoslarini shakllantiruvchi muhim fanlar hisoblanadi. Ushbu fanlar nafaqat til qoidalarini, balki o'zaro muloqot qilish, fikr bildirish va milliy qadriyatlarni anglashni ham o'rgatadi. Bu fanlar yosh avlodni o'z milliy qadriyatlariga hurmat ruhida tarbiyalash, ularning dunyoqarashi va ma'naviy kamoloti uchun xizmat qiladi.

Ona tili fanini o'qitishning bosh maqsadi o'quvchilarda to'g'ri va aniq muloqot qilish, o'z fikrlarini ravon va aniq ifoda etish malakalarini rivojlantirishdir. Til qoidalarini o'rganish orqali o'quvchilar tilni nazariy jihatdan mukammal o'zlashtirishadi, bu esa ularning kundalik hayotda ham, ilmiy izlanishlar va ijodiy faoliyatda ham muvaffaqiyat qozonishlariga yordam beradi.

Ona tilining grammatika, fonetika, sintaksis kabi bo'limlari o'quvchilarga tilning tuzilishi va qonuniyatlarini o'rgatadi. Bu esa ularga o'z fikrlarini tizimli va izchil ifodalash, murakkab fikrlarni aniq bayon qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, ona tili milliy va madaniy o'zlikni anglashga xizmat qiluvchi muhim vosita bo'lib, yosh avlodni ona tiliga va milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarashga o'rgatadi.

Adabiyot fani esa o'quvchilarning ma'naviy va estetik dunyoqarashini boyitishga xizmat qiladi. Ular buyuk yozuvchilar va shoirlarning asarlari orqali insonning ichki olamini, axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni chuqur tushunib yetishadi. Adabiyot o'quvchilarni ijodiy fikrlashga undaydi, ular kitob

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

qahramonlari hayoti orqali hayotiy voqealarni tahlil qilish, o'z xatti-harakatlarini baholashni o'rganishadi. Adabiyot fanida o'quvchilar xalq og'zaki ijodiyoti, milliy dostonlar, klassik adabiyot namunalari bilan tanishadilar. Ayniqsa, o'zbek adabiyoti asarlarini o'rganish orqali ular milliy ruh, madaniy meros va tarix bilan bog'lanadi.

Bugungi kunda ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati katta. Bu yondashuvlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Masalan, interfaol dars uslublari, ko'rgazmali materiallar, multimediya vositalari va internet resurslari ona tili va adabiyot darslarini yanada boyitib, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Ona tili va adabiyot fanlarida muammoli o'qitish, klaster va grafikli tasvirlash kabi innovatsion usullar qo'llanilishi, o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv malakalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Bundan tashqari, zamonaviy yondashuvlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro faol muloqotni mustahkamlashga ham katta yordam beradi.

Ona tili va adabiyot fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarga milliy qadriyatlar va an'analarni o'rgatishning roli beqiyosdir. Milliy qadriyatlar – bu millatning tarixi, madaniyati, urf-odatlarini, va o'ziga xos axloqiy me'yorlari bo'lib, ularning avloddan-avlodga o'tib kelishi o'quv jarayonida shakllanadi. Ayniqsa, adabiyot orqali milliy qahramonlar, buyuk shaxslar, va xalq og'zaki ijodiyoti haqida bilim olish milliy ruhni shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

Ona tili fani bu jarayonda o'quvchilarga milliy merosni, til boyligini anglash imkonini beradi. O'zbek tilining boy leksikasi, frazeologizmlar, xalq maqollari va matallari yosh avlodning nafaqat til bilimlarini, balki milliy qadriyatlarni ham o'rganishlariga yordam beradi. Bu esa ularni mustaqil fikrlovchi, o'z millatiga hurmat va e'tiborli bo'lgan shaxs sifatida shakllantiradi.

Ona tili va adabiyot fanlari o'quvchilarning nafaqat bilimlarini, balki shaxsiy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Tilni yaxshi bilish va undan to'g'ri foydalanish muloqot malakalarini rivojlantiradi, o'z fikrlarini aniq va ravon ifoda etishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning o'z-o'zini boshqarish, tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Adabiyot orqali esa o'quvchilar boshqa insonlarning hayotiy tajribalarini o'rganib, ulardan saboq olish imkoniga ega bo'ladilar. Kitob qahramonlari orqali hayotiy vaziyatlarni tushunish va ularni tahlil qilish qobiliyatlari rivojlanadi, bu esa kelajakdagi turli hayotiy muammolarni hal qilishda yordam beradi. Bundan tashqari, adabiyot insoniylik, mehr-oqibat, vatanparvarlik kabi ma'naviy qadriyatlarni o'zida mujassam etadi, bu

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

esa yosh avlodning shaxsiy va ma'naviy o'sishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ona tili va adabiyot fanlarini muvaffaqiyatli o'qitishda o'qituvchining roli katta. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilarning qiziqishini uyg'otuvchi, ularning til va adabiyotga bo'lgan muhabbatini shakllantiruvchi shaxsdir. Shu sababli, o'qituvchilar ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda ijodkorlik va zamonaviy yondashuvlarni qo'llashlari lozim. O'qituvchilar dars jarayonida turli didaktik o'yinlar, muammoli savollar, hamda interfaol usullarni qo'llagan holda, o'quvchilarni darsga faol jalb qilishlari kerak. Bu usullar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni bilim olishga undaydi. Shuningdek, o'qituvchilar milliy va xalqaro adabiyot asarlarini birgalikda tahlil qilish orqali, o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish va ularni global madaniyat bilan tanishtirishlari mumkin.

Bugungi globallashuv davrida ona tili va adabiyot fanlarini rivojlantirishning yangi yo'nalishlari paydo bo'lmoqda. Bu fanlar faqatgina nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmay, yosh avlodni milliy va xalqaro madaniyat bilan bog'lovchi vositaga aylanib bormoqda. Ayniqsa, ona tili va adabiyot fanlarining raqamli texnologiyalar bilan uyg'unligi ularning o'quv jarayonidagi ahamiyatini yanada oshiradi.

Kelajakda bu fanlarni rivojlantirish uchun multimediya vositalaridan keng foydalanish, adabiyot asarlarini interfaol formatlarda taqdim etish, va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni jalb qilish orqali ularni yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Shu bilan birga, milliy merosni o'rganish va uni targ'ib qilish borasida yangi o'quv dasturlarini yaratish kelgusi taraqqiyot yo'nalishlaridan biridir.

Globalashuv jarayoni va raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi davrida milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirish har qachongidan ham muhim. Ona tili va adabiyot fanlari bu jarayonda asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qiladi. Til – millatning yodgorligi, madaniyatining aksidir. Shuning uchun milliy o'zlikni saqlashda, ona tili va adabiyot darslari o'ziga xos bir o'zlikni ifodalovchi, milliy qadriyatlarni himoya qiluvchi asoslarga tayanishi kerak.

Bu jarayonda xalqning og'zaki ijodi, milliy dostonlar va mumtoz adabiyot namunalarini o'rganish muhimdir. Shu bilan birga, zamonaviy yozuvchilar asarlari orqali milliy ruhni zamonaviy kontekstda tushuntirish ham milliy o'zlikni saqlashga yordam beradi. O'quvchilarga o'z millatining tarixiy va adabiy merosi haqida chuqur tushunchalar berish ularni kelajakda millatparvar shaxslar sifatida shakllantiradi.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

Zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayoniga keng kirib kelishi ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda ham sezilarli yangiliklarni kiritmoqda. Innovatsion texnologiyalar bu fanlarni o'quvchilarga qiziqarli va interfaol shaklda yetkazishga xizmat qilmoqda. Misol uchun, elektron darsliklar, onlayn platformalar va multimediya vositalaridan foydalanish o'quv jarayonini diversifikatsiya qiladi va o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar adabiyot asarlarini audiokitoblar yoki video taqdimotlar shaklida eshitib, ularni yangi formatlarda o'rganish imkoniga ega bo'ladilar. Masalan, mashhur adabiy asarlarning teatr sahnalashtirilishi yoki multimediali namoyishlari o'quvchilarda darslarga bo'lgan qiziqishni oshirishi mumkin. Innovatsion texnologiyalarning o'qitishda qo'llanilishi ona tili va adabiyot fanlarining muhimligiga yanada urg'u beradi va ular o'quvchilar uchun zamonaviy dunyoqarashni shakllantiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Ona tili va adabiyot fanlarida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Bu fanlar o'quvchilarga adabiy asarlar yozish, insho va esse tayyorlash, badiiy tasavvurlarini kengaytirish va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirish uchun sharoit yaratadi. Xususan, ijodiy yozish mashg'ulotlari orqali o'quvchilar o'z dunyoqarashlarini, hissiyotlarini va o'ziga xos fikrlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Kelajak avlodni bilimli va ma'naviy barkamol qilib tarbiyalashda ona tili va adabiyot fanlarining o'рни beqiyosdir. Bu fanlar yosh avlodning ona tiliga, madaniyatiga va milliy qadriyatlariga hurmat bilan qarashini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ona tili va adabiyot fanlari o'quvchilarning keng qamrovli dunyoqarashini shakllantirib, ularni o'z-o'zini rivojlantirishga, ijodiy va mustaqil fikrlashga undaydi.

Ushbu fanlar yosh avlodga xalqning boy ma'naviy merosini yetkazish va ularni jamiyatning faol va vatanparvar a'zolariga aylantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, ona tili va adabiyot fanlarini rivojlantirish, ularni zamonaviy ta'lim jarayonlariga moslashtirish hamda yosh avlodning ehtiyojlariga moslashtirish milliy ma'naviyat va madaniyatni asrashning asosiy omillaridan biridir.

XULOSA

Ona tili va adabiyot fanlarini o'qitish jarayoni nafaqat til va adabiyot bilimlarini o'rgatish, balki yosh avlodni milliy qadriyatlar va madaniyat bilan tanishtirishning muhim vositasidir. Bu fanlar orqali o'quvchilar o'z xalqining tarixi, an'analari va ma'naviy merosi haqida chuqur tushunchaga ega bo'ladilar.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

Zamonaviy ta'lim usullarini qo'llash, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish orqali ona tili va adabiyot fanlarini o'qitish yanada samarali va qiziqarli bo'lishi mumkin. Ushbu fanlar milliy o'zlikni saqlash, shaxsiy rivojlanishni ta'minlash va kelajak avlodlarni tarbiyalashda asosiy vosita sifatida muhim rol o'ynaydi. Shunday qilib, ona tili va adabiyot fanlari kelajak avlodning barkamol shaxslar sifatida shakllanishida, ularning ma'naviy va axloqiy qadriyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

MANBALAR:

1. Karimova, M. (2021). O'zbekiston ta'limida ona tili va adabiyotning o'рни. Ta'lim va Innovatsiyalar, 4(1), 25-30.
2. Abdullayeva, N. (2020). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ona tili ta'limida innovatsiyalar. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi.
3. Sidiqov, A. (2022). Adabiyot o'qitishning zamonaviy usullari va uslubiy yondashuvlar. Adabiyot va Madaniyat, 3(2), 50-55.
4. Tashkent, O. (2019). Ta'lim jarayonida ona tili va adabiyotning ahamiyati. O'zbekiston ta'lim tizimida o'zgarishlar, 2(1), 15-20.
5. Amonova, L. (2023). Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda adabiyotning roli. Ta'lim sohasida innovatsiyalar, 5(1), 40-45